

בע"ה ערש"ק פי בראשית תשפ"ד

בעת כתיבת שורות אלה, אנחנו מתפללים לה' ית' – אֲ-לֵהִים אֵל דָּמִי לָךְ אֵל תְּחַרֵּשׁ וְאֵל תִּשְׁקֹט אֶ-ל. כִּי הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יִהְיֶינּוּ וּמִשְׁנֵאִיךָ נִשְׂאוּ רֹאשׁ... אֲ-לֵהִי שִׁיתְמוּ כַּגִּלְגָּל כְּקֶשׁ לִפְנֵי רוּחַ. כָּאֵשׁ תִּבְעַר יָעַר וּכְלֶהְבָּה תִּלְהַט הָרִים. כֵּן תִּרְדָּפֶם בְּסַעְרָךָ וּבְסוּפְתָךָ תִּבְהַלֵּם. מִלֵּא פְּנִיֵהֶם קִלּוֹן וּיִבְקֹשׁוּ שְׁמֶךָ ה'... וַיִּדְעוּ כִּי אַתָּה שְׁמֶךָ ה' לְבַדָּךָ עֲלִיּוֹן עַל כָּל הָאָרֶץ (תהילים פג).

איזהו בן העולם הבא? זה הסומך גאולה לתפילה (ברכות ד, ב). בצד מלחמה בלתי מתפשרת, של צה"ל וכוחות הביטחון בהנהגת ממשלת ישראל, עלינו להתפלל לרבש"ע לגאולה שלימה. עלינו לעשות כל שביכולתנו לגאול את עצמנו, גאולה בדרך הטבע, כעת – בלחימה עיקשת, בצד תפילה, חיבור והבעת תלות מלאה בריבוננו של עולם, שכן אין עוד מלבדו. ואפילו בהסתרה שבתוך ההסתרה, בוודאי גם שם נמצא השם יתברך. גם מאחורי הדברים הקשים העוברים עלינו רבש"ע עומד.

להלן כמה הנחיות הלכתיות לימים טרופים אלו¹:

- א. **תהילים בלילה ללא נטילת ידיים** - המתעוררים מן השינה בהישמע אזעקה, אף שלא הספיקו ליטול ידיהם - רשאים לברך ברכת התורה ולקרא תהילים, אם ירצו בכך, אחרי שניקו ידיהם בכל דבר שמנקה (שו"ע ד, כג. משנ"ב ס"ק סא). אם בירך ברכת התורה בלילה כשהתעורר, שוב אין צריך לברך בבקר, גם אם חזר לישון (שו"ע מז, יג ומשנ"ב ס"ק כט).
- ב. שמיעת אזעקה **באמצע תפילת עמידה** – ירוץ לממ"ד, ללא הפסקה בדיבור, וימשיך שם תפילתו. נאלץ לדבר, יחזור מתחילת הברכה.²

שבת

- ג. שמיעת אזעקה בליל שבת **בין קידוש לסעודה** – אם חוזרים לשולחן האוכל, אחרי כמה דקות, אין צורך לקדש שנית. (הכלל 'קידוש במקום סעודה מתפרש כאן ב'מקום' גאוגרפי, אף שלא מתפרש במקום מבחינת הזמן).³

מצב בטחוני חריג זה, בו אנו נמצאים בימים אלו, מרחיב את רף ההגדרה של פקוח נפש. לצערנו, המתח הסובב את כולנו, גרם לכמה אירועי דו"צ, או פגיעות כתוצאה מבהלה. עלינו, א"כ, לפעול ככל הניתן להרגעה, בד בבד עם שמירת ערנות ודריכות לכל הנוגע לשמירת הבטחון. ההנחיות ההלכתיות הבאות, מתייחסות למצב מיוחד זה.

¹ קובץ ההלכות מבוסס על חוברת שהוציא הרב י"י נויבירט זצ"ל, מח"ס שמירת שבת כהלכתה – 'מלחמות ה' – לקחי סופת המדבר' שהתפרסמה בזמן מלחמת המפרץ בשנת תש"ן ושוב ב'המעין' גליון ט-י שבט תשנ"א.
² שו"ע קד, ג. משנ"ב ס"ק י; כה.
³ משנ"ב רעג, יב.

ד. **טלפון סלולרי** - במיקום בו לא נשמעת אזעקת פיקוד העורף, יש לוודא המצאות טלפון סלולרי מופעל, עם סוללה מלאה לפני שבת. יש לוודא הפעלת יישומון פיקוד העורף אוו יישומון 'צבע אדום'.

ה. **קבלת הנחיות פיקוד העורף** – ע"פ הנחיות פקע"ר אפשר לצאת מהמרחב המוגן לאחר 10 דקות מהשמע האזעקה. אף על פי כן, מי שמאד מודאג אם אינו יודע אלו הוראות משדר פקוד העורף לאחר שמיעת האזעקה, רשאי להשאיר בממ"ד מכשיר רדיו מופעל בקול נמוך מאד, ובשעת הצורך יגביר את קולו, רצוי בשינוי. עד שמיעת האזעקה, הרדיו ימצא בארון או/ו תחת שמיכה באופן שקולו לא ישמע בבית⁴. באופן דומה, למי שיש טלפון חכם ונשמעה אזעקה והמסך מואר, מותר להשתמש במסך המגע, על מנת לקבל את הנחיות פיקוד העורף⁵.

עם כל זה יש להדגיש כי **אין כל היתר לחפש חדשות בטלפון**. יש לזכור את דברי חז"ל ששני מלאכי שרת מלווים כל אדם בערב שבת ... מלאך טוב אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך...⁶ ואלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלין⁷.

רצוי להקפיד שבממ"ד ישאר **אור דלוק מבעוד יום**, על מנת לחסוך בהלה. אם בכל זאת לא הדליקו אור, ויש בהלה בעקבות החשיכה מותר להדליק נורת לד. אם אין נורת לד, עדיף להעביר נר דולק (אם עדין יש) לממ"ד מאשר להדליק נורת להט⁸. אם נאלץ להדליק נורת להט או פלורוסנט, יעשה זאת בשינוי, כגון במרפק.

ו. **אתראת חדירה** – בהתקבל אתראת חדירה לישוב, יש לפעול ע"פ הנחיות גורמי הבטחון על כל המשתמע מכך. לעתים נדרש להדליק אור מחוץ לבית, או לכבוד אור בבית. יש לנהוג בדיוק לפי ההנחיות. בית שתריס חשמלי משמש גם כחליף סורגים, מותר להוריד את התריס כרגיל, אך אין להעלותו בחזרה בשבת.

ז. **טלטול טלפון** – כל מי שיוכל להועיל להסיר סכנה בעת צרה, שלא תבוא, כגון חובש או נושא נשק, רשאי לטלטל טלפון פתוח במהלך השבת. מעבר לכך, במקום שאין הנחיה מפורשת של פקע"ר, רכז הבטחון או הרב המקומי ללכת עם טלפון פתוח בשבת, לא ישא טלפון.

ח. **לענות לטלפון** – אם קיים חשש שהמתקשר בסכנה, מותר לענות לטלפון אם התקשרו אליו. ההיתר תקף גם בסביבה של נפילה עם נפגעים, אם מי מבני משפחתו מודאג באופן חריג.

ט. **להתקשר להתעניין** – אף אם הגיעה שמועה על נפגעים באופן המדאיג את השומע, אין היתר להתקשר להתעניין במצב בני המשפחה. למעט, מקרה שאדם מודאג עד כדי חולי.

י. **הקלדה/הקלטה** – במקרה אזרחי של התעניינות במצב אירוע, יש להעדיף הקלטת הודעה קולית על פני הקלדה. במקרה חירום, יש לפעול בדרך הרגילה, המהירה והיעילה ביותר.

⁴ ע"פ הגרש"ז אורבך מהחוברת הנ"ל.

⁵ העקרון דומה - 'שינוי זרם חשמלי' מותר במקום צורך גדול, כגון ישוב דעת של מי שנמצא בסכנת חיים, ש"ע של א.

⁶ שבת קיט, ב.

⁷ שבת קיח, ב.

⁸ משנ"ב שכח, לח.

מפגש בין הלכה לטכנולוגיה

יא. **מקלחת התרעננות** – חז"ל אסרו להתרחץ בשבת במים חמים. עם זאת, מי שמתוח מאד ומקלחת חמה עשויה להרגיע אותו, רשאי להתקלח. קל וחומר כשמדובר בילד קטן שהרטיב. ההיתר נכון לגבי מים שהוחמו באמצעות דוד שמש או משאבת חום, אך לא בבוילר ובודאי שלא במערכת חימום מים מהירה.⁹
יב. **חשש פקוח נפש** – בכל מקרה של חשש, ולו קל של פקוח נפש, חובה לעשות את כל הדרוש על מנת להציל חיים.

כי תצא מחנה על איביד ונשמרת מכל דבר רע: ... כי ה' א-להיך מתהלך בקרב מחנהך להצילך ולתת איביד לפניך והיה מחנהך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך: (דברים כג)

ה' מה רבו צרי, רבים קמים עלי: רבים אמרים לנפשי, אין ישועתה לו בא-להים סלה: ואתה ה' מגן בעדי, כבודי ומרים ראשי: קולי אל ה' אקרא, ויענני מהר קדשו סלה: ... קומה ה' הושיעני א-להי, כי הפית את כל איבי לחי, שני רשעים שברת: ליה הישועה על עמך ברכתך סלה: (תהילים ג)

הרב מנחם פרל

ראש מכון צמת

⁹ שו"ע שכג, א. ביה"ל שם.